

ДЕЛФИНА РАЈИЋ

ЦРКВА СВЕТОГ НИКОЛЕ У ЈЕЖЕВИЦИ И МАНАСТИР СТЈЕНИК
(Прилог за библиографију)

ДЕЛФИНА РАЈИЋ
УУ 32000 Чачак
Народни музеј

УДК 281.961(091) (497.11)

Црква св. Николе у Јежевици одавно привлачи пажњу истраживача. Овенчана легендом о бану Милутину и његовој супрузи Иколији црква се рано прочула у народу чачанског краја. Љубитељи прошлости и путописци, свештеници и историчари уметности марљиво су истражили њену славну прошлост. Драгоцене податке о овој цркви дали су: Јаоким Вујић (1826), Коста Поповић (1863), Михаило Валтровић (1875), Драгутин Милутиновић (1875), Владимир Петковић (1914), Милисав Протић-Гучанин (1937) и други. Саздана, по свој прилици, у средњем веку, како већина истраживача мисли, она је у време турске управе делила судбину осталих српских православних богомоља. Рушена и паљена, црква је упорно обнављана као средиште монашког живота и писмености. О најстаријим слојевима њене архитектуре и историје писали су бројни истраживачи, а последњу реч даће археолози. Онај део историје храма о којој знамо из записа

и натписа сеже најраније у освит XVII века. Та саопштења представљају изузетно важне изворе за богату историју ове цркве.

За прошлост жежевичке цркве посебно је значајан манастир Стјеник, који је био метох манастира св. Николе у Жежевици и зато ова библиографија обухвата и библиографску грађу о Стјенику. По легенди, Стјеник је задужбина браће Мрњавчевића, а његова историја расветљена је драгоценим бронзаним печатом који потиче из 1710. године.

Библиографске јединице пописане су по азбучном реду презимена аутора, тако да се ова библиографија убраја у АУТОРСКУ, а с обзиром да заступа завичајну грађу — и у ЗАВИЧАЈНУ. Поред општег описа, све библиографске јединице садрже и напомене у којима се укратко анализира дата одредница, тако да је ово и АНАЛИТИЧКА библиографија. Скоро све, 149 библиографских јединица је пописано DE VISU, а само пет (бр. 16, 17, 75, 118, 149) је преузето и зато је ова библиографија ПРИМАРНА.

Прилог за библиографију „Црква св. Николе у Жежевици и манастир Стјеник“ настао је са циљем да истраживачима олакша и омогући интердисциплинарна, а пре свега историјско-археолошка истраживања, чији резултати треба да баце више светлости у најстарије слојеве историје оба храма. Уколико овај прилог пружи довољно библиографских информација будућим истраживачима поменуће проблематике, наш задатак је остварен.

1. АНОНИМ : ИЗ ЖИВОТА ЖИЧКЕ ЕПАРХИЈЕ. — „Жички благовесник“, XXII/1940, бр. 7, стр. 27—28

* Дато је обавештење да славу Јовање слави храм у Стјенику на планини Јелици. Храм је запуштен, нема сталног свештеника, већ свештеници цркве жежевичке и трнавске долазе овога дана да служе службу.

2. АНОНИМ : JEЖЕВИЦА. — ИЛУСТРОВАНИ ЛЕКСИКОН. — Београд : „Недеља“, 1933, стр. 216.

* Црква у Жежевици потиче из времена цара Душана.

3. АНОНИМ : JEЖЕВИЦА. — СВЕЗНАЊЕ : општи енциклопедијски лексикон / уредник П. М. Петровић. — Београд, „Народно дело“, шт. Типографија д.д., Загреб, 1937, стр. 908.

* Налази се у околини Чачка, потиче из Душановог доба, а можда и од раније.

4. АЛИЧИЋ, Ахмед С. : ТУРСКИ КАТАСТАРСКИ ПОПИСИ НЕКИХ ПОДРУЧЈА ЗАПАДНЕ СРБИЈЕ XV И XVI ВЕК, књ. I. — Чачак, Историјски архив, 1984, стр. 144.

* Из турског пописа од 1476. године види се да је црква у Жежевици још активна, јер се помиње поп Радман са породицом.

5. АЛИЧИЋ, Ахмед С. : ТУРСКИ КАТАСТАРСКИ ПОПИСИ НЕКИХ ПОДРУЧЈА ЗАПАДНЕ СРБИЈЕ XV И XVI ВЕК, књ. II. — Чачак, Историјски архив, 1985, стр. 153

* У попису из 1528. године у манастиру Стјенику се помиње неколико монаха — четири калуђера и једна калуђерица.

6. БАБИЋ—БОРБЕВИЋ, Гордана; БУРИЋ, Војислав Ј. : ПОЛЕТ УМЕТНОСТИ. — Историја српског народа, књ. II. — Београд, Српска књижевна задруга, 1982, стр. 181

* Податак о триконхосном плану манастира Стјеника.

7. БЕОГРАД — БАР / уредник монографије Драгољуб Голубовић. — Београд, НИП „Дуга“, 1972, стр. 368—369

* О лепоти амбијента Стјеника.

8. БЛАГО НА ПУТЕВИМА ЈУГОСЛАВИЈЕ : енциклопедијско-туристички водич / I главни уредник Небојша Томашевић I. — Београд, „Југославијагублик“, 1983, стр. 356

* О цркви св. Николе, која се налази под планином Јелицом, а коју је, по предању, подигао бан Милутин. Живописана је два пута: 1609. и 1637. године.

9. БОГДАНОВИЋ, Димитрије : ИНВЕНТАР БИРИЛСКИХ РУКОПИСА У ЈУГОСЛАВИЈИ (XI — XVII ВЕКА). — Зборник за историју, језик и књижевност српског народа. — Београд, Српска академија наука и уметности, I одељење, књ. XXXI, 1982, стр. 124

* У ризници жељевичке цркве чувао се одломак од тридесет и четири пергаментна листа, који је припадао рукописном Јеванђељу из XIV века.

10. БОГДАНОВИЋ, Соња : МИХАЙЛО ВАЛТРОВИЋ И ДРАГУТИН МИЛУТИНОВИЋ КАО ИСТРАЖИВАЧИ СРПСКИХ СТАРИНА. — Београд, Српска академија наука и уметности, 1978, стр. 36, 37, 38, 39, 41, 50, 75—76. — (Излози српског научног друштва; галерија САНУ, 34)

* Приликом посете цркви у Жељевици 1875. године, Михаило Валтровић и Драгутин Милутиновић праве документацију о њој.

11. БОЈОВИЋ, Невенка : ОРНАМЕНТИКА НА НАДГРОБНИМ СПОМЕНИЦИМА : (каталог). — Чачак, Народни музеј, 1995, стр. 5, 17

* Опис надгробног споменика попа Радована, из порте жељевичке цркве.

12. БОЈОВИЋ, Радивоје : ПРИЛОГ ЕТНОЛОШКОЈ БИБЛИОГРАФИЈИ ЧАЧАНСКОГ КРАЈА, Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. XIV, 1984, стр. 378, 380, 386, 401, 403, 407, 408, 412

* У библиографским јединицама помиње жељевичку цркву и манастир Стјеник.

13. ВАЛТРОВИЋ, Михаило : СТАРЕ СРПСКЕ ЦРКВЕНЕ ГРАБЕВИНЕ. — „Српске илустроване новине“ (Нови Сад), бр. 2, 1881, стр. 25—26

* Приказан је цртеж жељевичке цркве и њене основе. Дат опис географског положаја цркве, кубета, уз напомену да су Жељевица и Благовештење под Кабларом вероватно грађени у првој половини XIV века.

14. ВАСИЛИЋ, Витомир : ЈЕЛИЧКИ МЕТЕОРИТ, „Врело“ (Београд). — Завичајно друштво Трнава код Чачка, св. 16, 1994, стр. 101—102

* Помиње се бивши прота Вићентије Поповић (1832—1910) из Жељевице, чији се лични фонд чува у Међуопштинском историјском архиву у Чачку.

* Аутор наводи писмо професора Велике школе Јована М. Жујовића из 1890. године, упућено Вићентију Поповићу, у коме он помиње Стјеник.

15. ВАСИЋ, Милоје : ЖИЧА И ЛАЗАРИЦА : Студије из српске уметности средњег века. — Београд, Геца Кон, 1928, стр. 94

* Краћи приказ архитектуре жељевичке цркве и опис кубета. Претпоставка да је црква можда из средњег века.

16. ВАСИЋ, Србољуб : ЕПИСКОП Г. ДР. НИКОЛАЈ НЕУМОРНО РАДИ НА ОБНАВЉАЊУ ЗАПУШТЕНИХ СВЕТИЊА. — „Правда“ (Београд), 1940. (3. август), бр. 12844

* О „Светињи“, чудотворном извору изнад манастира Стјеника.

17. ВАСИЋ, Србољуб : ОСВЕЂЕЊЕ ЈЕДНОГ ДЕЛА ОБНОВЉЕНОГ МАНАСТИРА СВ. ЈОВАНА. — „Правда“ (Београд), 1940 (6. новембар), бр. 12938

* О „Светињи”, чудотворном извору изнад манастира Стјеника, доста су писали дописници дневних листова, који је посебно био интересантан због мноштва посетилаца.

18. ВЕСЕЛИНОВИЋ, Андрија : ЧАЧАНСКИ КРАЈ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ. — Богородица Градачка у историји српског народа : научни скуп поводом 800 година Богородице Градачке. — Чачак, Народни музеј, 1993, стр. 66—67, 80.

* У првој половини XIV века у Жељевици је саграђена црква св. Николе, најстарија сачувана црква из доба Немањића.

* Средњовековни манастир Стјеник налази се на Јелици, непосредно изнад села Жељевице.

19. ВЕСЕЛИНОВИЋ, Андрија : JEЖЕВИЦА И ЊЕНА ПРОШЛОСТ. — Жељевица, 1994, [8 стр.]

* Аутор претпоставља да је црква св. Николе у Жељевици подигнута у првој половини XIV века и да је најстарија сачувана црква из периода Немањића у чачанском крају.

* Поред цркве и средњовековни манастир Стјеник сведочи о богатом културном животу Бањице и Жељевице и развоју писмености.

20. ВУЈИЋ, Јоаким : ПУТЕШЕСТВИЈЕ ПО СРБИЈИ, књ. I. — Београд, Српска књижевна задруга, 1901, стр. 194—195

* У свом путопису описао је цркву у Жељевици и навео два натписа, од којих је данас један очуван.

* Аутор пише о историји манастира Стјеника.

21. ВУЈОВИЋ, Бранко : УМЕТНОСТ ОБНОВЉЕНЕ СРБИЈЕ 1791 — 1848. — Београд, Просвета, Републички завод за заштиту споменика културе, 1986, стр. 82, 83, 249, 252, 306

* Јанко Михаиловић Молер радио је иконе у Жељевици. Аутор помиње икону Св. Георгије из Жељевице, на којој су потписани „Димитрије Молер Пруснички“ и „Ристо Молер“.

* На прелазу из XVIII у XIX век обнољен је манастир Стјеник који је био запуштен од 1462. године.

22. ВУКОСАВЉЕВИЋ, Теодосије : СПОМЕНИЦИ И СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈА ОСЛОБОДИЛАЧКИХ РАТОВА У ЧАЧКУ И ТРНАВСКИМ СЕЛИМА ДО 1918. ГОДИНЕ. — Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. XXI, 1991, стр. 313, 322, сл. 12

* Описана је спомен-плоча која је постављена на северном зиду жељевицке цркве.

23. ВУЛОВИЋ, Милован : ЗНАМЕЊА СЛОБОДЕ : СПОМЕНИЦИ БУНА, УСТАНАКА И ОСЛОБОДИЛАЧКИХ РАТОВА. — Чачак, Општински одбор СУБНОР-а и Друштво за неговање традиција ослободилачких ратова од 1912. до 1918. године, 1994, стр. 23, 47—49, сл. 13

* Описана је спомен-плоча која је постављена на северном зиду жељевицке цркве.

24. ГРУЈИЋ, Радослав М.: ПРАВОСЛАВНА СРПСКА ЦРКВА. — Београд, Геца Кон, 1921, стр. 60. — (Историја хришћанске цркве).

* Кубе цркве у Жељевици је сасвим плитко и без прозора, као на византијским црквама пре VII века.

25. ГРУЈИЋ, Радослав М.: ПРАВОСЛАВНА СРПСКА ЦРКВА. — [фототипско издање из 1921.]. — Крагујевац, „Светлост“; Каленић, 1989, стр. 60. — (Културноисторијска баштина).

* Кубе цркве у Жељевици је сасвим плитко и без прозора, као на византијским црквама пре VII века.

26. ДЕБЕЉКОВИЋ, Срђан : ВОДИЧ : МАНАСТИРИ И ЦРКВЕ СРБИЈЕ : водич кроз манастире, цркве и споменике културе Србије. — Београд, Графоартиа, 1994, стр. 83—84

* Подизање цркве приписује се бану Милутину. Дат је кратак осврт на историју, архитектуру и живопис.

* Стјеник је, по предању, задужбина браће Мрњавчевића.

27. ДУШАНИЋ, Светозар; НИКОЛИЋ, Радомир : ОВЧАРСКО-КАБЛАРСКИ МАНАСТИРИ. — 2. изд. — Овчар Бања, 1978, стр. 8.

Црква Светог Николе у Жежевици и манастир Стјеник

* Аутори претпостављају да је цркву у Жежевици украсио сликар раног XVII века, зограф Митрофан.

28. ДУШАНИЋ, Светозар : ПЕЧАТ МАНАСТИРА СТЈЕНИКА ИЗ 1710. ГОДИНЕ. — Весник Музејског и конзерваторског друштва НРС, 1—2, Београд, 1960, стр. 9—12.

* Аутор даје опис бронзаног печата из 1710. године из манастира Стјеника.

29. БОКИЋ, Милан : ЦРКВА СВ. НИКОЛЕ У ЖЕЖЕВИЦИ. — „Рашка баштина“ (Краљево), књ. 2, 1980, стр. 363—364.

* Аутор пише о живопису из 1609. и 1637. године, конзерваторским радовима у олтару, северној и јужној певници, куполи и поткуполом простору извршеном 1978. и 1979.

30. БУРИЋ, Владимир : ЧАЧАК; у књизи : СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА СРБИЈА, III том. — Београд, НИРО „Књижевне новине“, 1985, стр. 729.

* У околини Чачка, између осталих су и манастир Стјеник на Јелици из XVII века и Жежевица.

31. БУРИЋ, Војислав Ј. : МИЛЕШЕВА И ДРИНСКИ ТИП ЦРКВЕ. — „Рашка баштина“ (Краљево), књ. 1, 1975, стр. 22.

* На прелазу из XVI у XVII век гради се Жежевица код Чачка. Њен облик је у сродству с онима у старој Херцеговини.

32. ЖИВКОВИЋ, Новак : ШКОЛЕ И УЧИТЕЉИ У ЧАЧАНСКОМ ОКРУГУ ПРЕ ЈЕДНОГ ВЕКА. — Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. XII, 1982, стр. 296.

* Критика коју надзорник школа чачанских шаље министру, у којој осуђује учитеља жежевичке школе (која се налази поред саме цркве) да у цркву није двапут преко године отишао.

33. ЗДРАВКОВИЋ, Иван : ПРЕДЛОГ ЗА РЕСТАУРАЦИЈУ КРОВА НА МАНАСТИРУ ЖЕЖЕВИЦИ КОД ЧАЧКА. — Саопштења Републичког завода за заштиту споменика културе (Београд), књ. IV, стр. 195—200.

* Поред техничке документације, аутор обавештава о новим сазнањима са анализама о облику грађевине у односу на првобитни.

* Манастир Стјеник је покривен и обложен лаким каменим плочама.

34. ЗДРАВКОВИЋ, Иван : ЦРКВА МАНАСТИРА СТЈЕНИКА У ПЛАНИНИ ЈЕЛИЦИ КОД ЧАЧКА. — Саопштења Републичког завода за заштиту споменика културе (Београд), књ. IV, 1961, стр. 215—219.

* Дат је податак да је верски и духовни живот цркве Жежевице пренет на цркву у Стјенику, кад је манастир Жежевица запуство.

* Дати су историјат и опис архитектуре манастира Стјеника.

35. ЗДРАВКОВИЋ, Иван : СЕЂАЊЕ НА ОБНОВУ НЕКИХ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ У ЧАЧКУ И ЊЕГОВОЈ ОКОЛИНИ. — „Градац“ (Чачак), св. 46, 1982, стр. 83.

* Опис архитектуре, о рестаурацији у току 1950. и 1951. године у жежевичкој цркви.

* О историји манастира Стјеника и архитектури његове цркве.

36. ЗИРОЈЕВИЋ, Олга : ЦРКВЕ И МАНАСТИРИ НА ПОДРУЧЈУ ПЕБКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ ДО 1683. ГОДИНЕ. — Београд, Историјски институт, 1984, стр. 111, 190.

* Саопштени су подаци из турске архивске грађе о цркви у Жежевици и манастиру Стјенику. За жежевичку цркву претпоставља да потиче можда из 1337. године.

* Храм у Стјенику најпре је био посвећен Рођењу Богородице, а од 1802. године св. Јовану Крститељу. Вероватно је настао пре 1371. године.

37. ЈАКОВЉЕВИЋ, Милутин : УЛОГА ИГУМАНА ПАЈСИЈА И БАКОНА АВАКУМА У ХОЦИ-ПРОДАНОВОЈ БУНИ. — Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. XIX, 1989, стр. 30 [прилог].

* Аутор помиње састанак кнезова, војвода и духовника из пожешке нахије у манастиру Стјенику, међу којима је био и Хаџи-Продан.

38. ЈУГОСЛАВИЈА : туристичка енциклопедија, књ. 1 / главни уредник Љубица Д. Трајковић. — Београд, „Туристичка штампа“, 1958, стр. 298—299.

* Манастир Жежевица је вероватно из XIV века.

* Манастир Стјеник помиње се још почетком XVII века.

39. ЈЕРОМОНАХ АМФИЛОХИЈЕ : СИНАИТИ И ЊИХОВ ЗНАЧАЈ У ЖИВОТУ СРБИЈЕ XIV — XV в.; у књизи : Манастир Раваница, споменица о шестој стогодишњици. — Београд, издање манастира Раванице, 1981, стр. 126—127.

* У монахе синанте спада по свој вероватноћи, св. мученик Јован Стјенички. Прво се подвизао у „Лештијанској пустињи“. Због турске најезде он се одатле повукао у манастир св. Јована Претече, познат под именом Стјеник, који је имао доста монаха, од којих су се неки бавили преписивачком делатношћу. О томе сведочи и место на западној страни манастира, над самим светњским потоком, који се зове „Писарница“.

40. КАЈМАКОВИЋ, Здравко : ГЕОРГИЈЕ МИТРОФАНОВИЋ. — Сарајево, „Веселин Маслеша“, 1977, стр. 152.

* Богородица на престолу јавља се у Жежевици. Овај тип Богородице редовно сликају и светогорски мајстори XVI века.

41. КАНИЦ, Феликс : СРБИЈА, ЗЕМЉА И СТАНОВНИШТВО, књ. II. — Београд, Српска књижевна задруга, 1985, стр. 9.

* Путописац даје податак да основа цркве у Жежевици „подсећа“ на цркву манастира Благовештења под Кабларом.

42. КАРАЦИЋ—СТЕФАНОВИЋ, Вук : СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЈЕСМЕ, књ. II. — Београд, „Нолит“, 1975, стр. 108, 130.

* У песми „Бан Милутић и Дука Херцеговац“ помиње се „под Бањом црква Жежевица“, а у песми „Опет зидање Раванице“ грађња цркве у планини Јелици — мисли се на Стјеник.

43. КАШАНИН, Милан : JEЖЕВИЦА. — Енциклопедија ликовних умјетности, књ. 3. — Загреб, Лексикографски завод, 1964, стр. 85.

* Кратак опис архитектуре, са освртом на фреске.

44. КАШАНИН, Милан : JEЖЕВИЦА. — Енциклопедија Југославије, књ. 4. — Загреб, Лексикографски завод, 1960, стр. 529.

* Подаци о архитектури и фрескама жежевичке цркве.

45. КОВАЧЕВИЋ, Бранко! СТОЈИЋ, Ника—Никола; МАРИНКОВИЋ, Радован М. : ДРАГАЧЕВЦИ У НАУЦИ И УМЕТНОСТИ. — Чачак, Технички факултет, 1993, стр. 264, 272—273, 335—336.

* Аутори пишу и о Милисаву Протићу — Гучалину, који је службовао као свештеник од 1937. до 1955. године у Жежевици. Радио је на обнови жежевичке цркве и манастира Стјеника. Значајан је његов опис цркве у Жежевици (1937).

* Обавештавају да је Јанко Михаиловић Молер радио иконе у Жежевици, а Радосав Чикирић исклесао надвратник жежевичке цркве.

46. КОЛАРИЋ, Миодраг : JEЖЕВИЦА. — Ликовна енциклопедија Југославије, књ. 1 (А. — Ј). — Загреб, Југословенски лексикографски завод „Мирослав Крлежа“, 1984, стр. 693.

* Кратко обавештење о архитектури и фрескама сликаним 1609. и 1637. године.

47. КОСТИЋ, А.: ЈЕДАН ЛЕП ПРИМЕР. — „Преглед“ : полуслужбени орган свештенства жичке епархије (Чачак), VI/1924, бр. 3 и 4, стр. 85—88.

* По предању, цркву у Стјенику подигли су браћа Мрњавчевићи као своју задужбину. Овај манастир прославља своју славу 24. јуна (по старом календару), рођендан св. Јована Крститеља (Иван-дан). Комисија за ограничавање државних шума 1907. до 1909. године није овој цркви оставила никакво имање.

* Аутор обавештава да управа предлаже суду општине жежевичке да сазове општински збор и донес одлуку да грађани добровољно изврше опоравку старе богомоље.

Црква Светог Николе у Жежевици и манастир Стјеник

48. КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ СРБИЈЕ : 1947 — 1982. — Београд, Српска академија наука и уметности, 1982, стр. 57. — (Галерија САНУ, 40).

* Текст казује о живопису, градњи звоника, конзерваторско-рестаураторским радовима и чишћењу фресака у жежевичкој цркви.

49. КРУНИЋ, Дејан : МАНАСТИРСКА ТИШИНА. — „Чачанско огледало“, I/1, (26. 04. 1991), стр. 34.

* Репортажа о манастиру Стјенику.

50. КУСОВАЦ, Никола : КЛАСИЦИЗАМ КОД СРБА, књ. 6. — Београд, Народни музеј, „Просвета“, 1967, стр. 24.

* Делове старог иконостаса у жежевичкој цркви сликао је непознати уметник почетком XIX века.

51. ЛАБЕВИЋ, Милан : ЧИШЋЕЊЕ ФРЕСАКА У ЈЕЖЕВИЦИ. — Саопштења Републичког завода за заштиту споменика културе (Београд), књ. I, 1956, стр. 43—44.

* О чишћењу фресака у цркви Жежевици 1953. године.

52. ЛАПЧЕВИЋ, Драгиша : ЧЕТИРИ ЖУПЕ : ИЗ УЖИЧКОГ КРАЈА : прилога историски и етнографски. — Београд, шт. „Мироточиви“, 1926, стр. 13.

* Аутор наводи део песме „Бан Милутин и Дука Херцеговац“, у којој се помиње црква Жежевица.

53. МАНДИЋ, Светислав : ДНЕВНИК : Записи конзерватора. — Београд, „Слово љубве“, 1975, стр. 33.

* Сликарство у жежевичкој цркви настало је у XVII веку. У простору бакопикоша, у доњој зони, приказани су Св. Сава и св. Арсеније.

54. МАРИНКОВИЋ, Радован М. : ЈЕЛИЧКЕ ЛЕГЕНДЕ : народна предања и завештања. — Чачак, „Чачански глас“, 1977, стр. 131.

* Легенда казује о вођњаку манастира Стјеника који је подигао кајдук Максим Урезица, кога су Турци убили.

55. МАРИНКОВИЋ, Радован М. : ЛЕГЕНДЕ О СЕЛИМА. — Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. VI, 1975, стр. 266, 270.

* У легенди о настанку села Бањице помиње се црква у Жежевици. Забележена је и легенда да је бан Милутин зидао цркву по којој је и село добило име Жежевица.

* У легенди о настанку имена села Виљуше помиње се игуман манастира Стјеника.

56. МАРИНКОВИЋ, Радован М. : ДОСЕЉАВАЊЕ У ТРНАВСКА СЕЛА У ВРЕМЕ И НЕПОСРЕДНО ПОСЛЕ ХАЦИ-ПРОДАНОВЕ БУНЕ. — Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. XIX, 1979, стр. 35 [прилог].

* Аутор даје податак о збегу после Хаци-Проданове буне 1814. године у пећини поред манастира Стјеника.

57. МАРИНКОВИЋ, Радован М. : СТАНОВНИШТВО БАЛУГЕ (ЗАБЛАБ-КЕ), БАЊИЦЕ И ГОРИЧАНА, Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. XXI, 1991, стр. 174, 190.

* О Стјенику (који се помиње и као Истник) и цркви Жежевици која је у бањичком атару. Црква Жежевица саграђена је у доба цара Душана, а за манастир Стјеник „знају“ и турски царски дефтери.

58. МАРИНКОВИЋ, Радован М. : Прослава 182. годишњице најстарије школе у чачанском крају : ЛУЧОНОША ПРОСВЕТЕ И КУЛТУРЕ. — „Чачански глас“ (Чачак), LXIII/35, (2. сеп. 1994.), стр. [1]

* Поменуто је спомен-обележје у порти „под Бањицом цркве Жежевице“.

59. МАРИНКОВИЋ, Радован М. ; МИЛОВАНОВИЋ, Бранимир : ЧАЧАК И ОКОЛИНА : Туристички водич. — Чачак, Туристички савез општине Чачак, 1992, стр. 28—29; друго, допуњено издање, 1995.

* Жежевицу је подигао бан Милутин.

* Стјеник, по традицији, подигли су Мрњавчевићи.

60. MILLET, Gabriel : L'ANCIEN ART SERBE, Paris, E. de Boccard, 1919, стр. 24, 72

* Жежевичка црква показује знаке старине, али носи и печат турског доба.

61. МИЛЕУСНИЋ, Слободан : ВОДИЧ КРОЗ МАНАСТИРЕ У СРБИЈИ. — Београд, 1995, Српска књижевна задруга, стр. 185, 380—381.

* Кратка историја жежевичке цркве и кратак опис архитектуре и сликарства.

* Кратка историја цркве св. Јована Претече у Стјепнику и кратак опис архитектуре.

62. МИЛЕУСНИЋ, Слободан : СРЕДЊОВЕКОВНИ МАНАСТИРИ СРБИЈЕ : JEЖЕВИЦА. — Нови Сад : „Прометеј“ : „Православна реч“, 1995, стр. 88—91.

* Манастир у Жежевци основао је „бап Милутин“ у време српског цара Душана, а страдао је 1452. године. Припрата и барокни звоник дозидани су у XIX веку. Манастир је посвећен св. Николи и живописан је два пута.

63. МИЛИБЕВИЋ, Милан : КНЕЖЕВИНА СРБИЈА. — Београд, Државна штампарија, 1876, стр. 674.

* Аутор помиње народно предање да је црква у Жежевци задужбина бана Милутина.

64. МИЛОШЕВИЋ, Десанка : СРПСКА УМЕТНОСТ ОД XII ДО XVIII ВЕКА; у књизи : СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА СРБИЈА, II том. — Београд, НИРО „Књижевне новине“, 1983, стр. 35.

* Аутор тврди да је живопис у Жежевци настао око 1619. године.

65. МИЛОШЕВИЋ, Десанка : СРБИ СВЕТИТЕЉИ У СТАРОМ СЛИКАРСТВУ; у књизи : О СРБЉАКУ : студије / Борбе Трифуновић. — Београд, Српска књижевна задруга, 1970, стр. 192, 208, 221. — (Библиотека Стара српска књижевност).

* Св. Арсеније у Жежевци, сликан је 1609. а помиње и портрет кнеза Лазара из 1637. године.

66. МИТРОВИЋ, Јеремија : МИЛАН Б. СТАНИЋ : „ДРАГАЧЕВСКИ ВУК“, КАКО ИЗДАВАТИ НАРОДНЕ УМОТВОРИНЕ. — Гласник Етнографског музеја (Београд), књ. XX, 1957, стр. 85.

* Аутор пише да је Милан Б. Стапић у Жежевци 1876. године примио свештенички чин.

67. МИТРОПОЛИТ АМФИЛОХИЈЕ : СИНАИТИ И ЊИХОВ ЗНАЧАЈ У ЖИВОТУ СРБИЈЕ XIV И XV ВЕКА; у књизи : Основи православног васпитања. — Врњачка Бања, „Св. Симеон Мироточиви“, 1993, стр. 306—307.

* У монахе синаите спада, вероватно, св. мученик Јован Стјенички. Прво се подвизавао у „Лептијанској пустињи“. Због турске најезде, он се одатле повукао у манастир св. Јована Претече, познат под именом Стјеник, који је имао доста монаха, од којих су се неки бавили преносивачком делатношћу. О томе сведочи и место на западној страни манастира, над самим светињским потоком који се зове „Писарница“.

68. МИТРОПОЛИТ МИХАИЛ : ПРАВОСЛАВНА СРПСКА ЦРКВА У КЊАЖЕСТВУ СРБИЈИ. — Београд, Државна штампарија, 1874, стр. 61.

* Извештај о храму св. оца Николаја у Жежевци, који слави празник 6. децембра. На старом месту цркве подигнуте у време Немањића, озидаана је нова 1813. године од тврдог материјала. Жежевички манастир је имао две парохије: жежевичку и бањичку.

69. МИХАЉЧИЋ, Раде : ЛАЗАР ХРЕБЕЉАНОВИЋ : историја, култ, предање. — БИГЗ, 1989, стр. 190—191. — (Историјско-мемоарска дела).

* Приказани кнежевски ликови у цркви Пећке патријаршије, Благосвештењу кабларском и Жежевци настали су у кратком временском распону. Свема су слични, са истоветним владарским знацима и стога се намеће мисао да су дело истих мајстора.

70. МИШКОВИЋ—ПРЕЛЕВИЋ, Љиљана : КАТАЛОГ ЦРТЕЖА МИХАИЛА ВАЛТРОВИЋА И ДРАГУТИНА МИЛУТИНОВИЋА У ИСТОРИЈСКОМ МУЗЕЈУ СРБИЈЕ. — Београд, Српска академија наука и уметности, 1978, стр. 128. — (Изложба српског научног друштва; галерија САНУ, 34).

* Попис цртежа Жежевце из 1875. године.

71. МИШКОВИЋ—ПРЕЛЕВИЋ, Љиљана : РАД ДРАГУТИНА МИЛУТИНОВИЋА И МИХАИЛА ВАЛТРОВИЋА НА СНИМАЊУ СРЕДЊОВЕКОВНИХ СПОМЕНИКА У СРБИЈИ. — Београд, Српска академија наука и уметности, 1978, стр. 114. — (Излози српског ученог друштва; галерија САНУ, 34).

* Драгутин Милутиновић и Михаило Валтровић снимају 1875. године Јежевицу.

72. НИКОЛИЋ, Биљана; ОРБОВИЋ, Марија : БОГОРОДИЦА ГРАДАЧКА : прилог за библиографију. — Чачак, Градска библиотека, 1992, стр. 33.

* Под бројем 262. налази се дело „Под Бањином црква Јежевица“.

73. НИКОЛИЋ, Радојко : КАМЕНОРЕЗАЦ РАДОСАВ ЧИКИРИЗ. — Горњи Милановац, „Дечје новине“, 1989, стр. 22, 25, 29, 129.

* Аутор пише о надгробним плочама које је радио Радосав Чикириз из села Ртију, познати драгачевски клесар, и којих код јежевичке цркве има десет. Даје и опис надвратника јежевичке цркве која је исклесав Чикириз.

74. [НИЦОВИЋ, Милош] : ИСТОРИСКИ СПОМЕНИЦИ ПОД ЗАШТИТОМ ДРЖАВЕ : ЦРКВА У ЈЕЖЕВИЦИ, „Чачански глас“, VII/1951, 239, стр. [8].

* Чланак казује о историји јежевичке цркве, рукописном јеванђељу, о патису који је открио Милосав Протић. Црква поседује и рукописну књигу која носи наслов: „Посљедоваије молебное“. Описано је неколико композиција које су приказане у цркви.

75. ОБНОВА МАНАСТИРА СВ. ЈОВАНА У ПЛАНИНИ ЈЕЛИЦИ. — „Политика“, 1940, (6. август), бр. 11557, стр. 10.

* У манастиру Стјенику налазе се кости св. Јована Стјеничког, ктотора овог манастира, за кога су везане многе приче о његовој чудотворној моћи.

76. ПАВЛОВИЋ, Леонтије : КУЛТОВИ ЛИЦА КОД СРБА И МАКЕДОНАЦА : (Историјско-етнографска расправа). — Смедерево, Народни музеј, 1965, стр. 67, 76, 124, 204. — (Посебно издање, књ. 1).

* Аутор пише о Јовану Стјеничком, пустињаку, чије се мошти налазе у Стјенику. Црква је 1802. године посвећена Јовану Гречечи како би се поред његовог ауторитета лакше учврстио већ постојећи народни култ о Јовану Стјеничком.

* Помиње јежевичке фреске на којима су приказани ликови кнеза Лазара, Арсенија I и Св. Саве.

77. ПАВЛОВИЋ, Доброслав Ст.: ЦРКВЕ БРВНАРЕ У СРБИЈИ. — Саопштења Републичког завода за заштиту споменика културе (Београд), књ. V, 1962, стр. 19, 184.

* Аутор наводи стихове у којима је опевано зидање цркве у Стјенику код Чачка.

78. ПАВЛОВИЋ, Драгољуб М. : СРЕДЊОВЕКОВНЕ ЖУПЕ У ЗАПАДНОМ ПОМОРАВЉУ. — Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. X, 1979, стр. 67.

* Аутор помиње део народне песме „Бан Милутин и Дука Херцеговац“ у којој је опевана „под Бањином црква Јежевица“.

79. ПАВЛОВИЋ, Драгољуб М. : ДРАГАЧЕВЦИ У ХАЦИ-ПРОДАНОВОЈ БУНИ. — Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. XIX, 1989, стр. 18. [прилог].

* Састанак старешина, свештеника и виђенијих људи чачанског краја одржан је септембра 1814. године у манастиру Стјенику, пре Хаџи-Проданове буне.

80. ПАВЛОВИЋ, Драгољуб М. : ЧАЧАК ОД 1405. ДО 1805. ГОДИНЕ. — Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. XII, 1982, стр. 151.

* Аутор обавештава да је 1560. године манастир Стјеник у Виљуши поново ушисан у дефтер.

* Јежевица је живописана 1609. године.

81. ПАВЛОВИЋ, Јелена : ПОСЕТА ВЛАДИКЕ ЖИЧКОГ СРЕЗУ ТРНАВСКОМ И ПОРЕСКЕ ОБАВЕЗЕ ЦРКАВА ОПШТИНЕ ЗАБЛАЊКЕ, „Врело“ (Београд). — Завичајно друштво Трнава код Чачка, св. 16, 1994, стр. 96, 98—100.

* Срески начелник Јеремија Штуловић обраћа се суду општине заблаћке и извештава да ће владика жички Корнелије посетити цркву у Јежевици.

* Председник суда општине заблаћке Дмит. Радосављевић наређује да „Г. Рисим рачунар овог суда“ означи износ пореза који плаћа јежевичка црква. У прилогу дат износ пореза.

* Дат је списак цркава у заблаћкој општини, које припадају територији Х пуковског округа, са напоменом да се од јежевичке цркве не може узети никаква комора за војне потребе.

82. ПЕЈИЋ, Светлана : ЦАРСКЕ ДВЕРИ ИЗ СТЈЕНИКА. — Саопштења Републичког завода за заштиту споменика културе (Београд), књ. XXII—XXIII, 1990—1991, стр. 249—256.

* После замирања јежевичког братства средином XV века, манастир Стјеник, који је био метох манастира Јежевице, постао је духовно седиште ове области.

* Детаљан опис царских двери из Стјеника.

83. ПЕЈИЋ, Светлана; ПЕШИЋ, Благота : БЛАГОВЕШТЕЊСКИ ИКОНОСТАСИ : ИКОНОСТАС МАНАСТИРА БЛАГОВЕШТЕЊА ПОД КАБЛАРОМ. — Београд, Републички завод за заштиту споменика културе, Народни музеј, 1994, стр. 18.

* Цркву у Јежевици живописали су исти сликари који су нешто раније радили у Благовештењу.

84. ПЕРУНИЧИЋ, Бранко : ЧАЧАК И ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ, књ. I. — Чачак, Историјски архив, 1968, стр. 424, 563—566.

* У списку цркава и њиховог капитала 1839. године у округу чачанском помиње се и јежевичка црква.

* Аутор објављује молбу парохијана цркве св. Николе у Јежевици од 20. маја 1851. начелнику среза трнавског Сими Молеровићу који извештава Попечитељство внутрени дела о њиховој намери да сакупе новац за зидање звоника цркве и мишљење о грабљењу поменутог звоника.

85. ПЕРУНИЧИЋ, Бранко : ЧАЧАК И ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ, књ. II. — Чачак, Историјски архив, 1969, стр. 93, 811—820.

* Свештеници среза трнавског обраћају се 24. октобра 1866. у Чачку кнезу Михаилу с молбом за побољшање њиховог економског стања. Поред осталих, потписао се и Вићентије Поповић, парох јежевички.

* Забележена је и легенда о јежевичкој цркви и дат кратак историјат цркве.

* Обавештење да су о стјеничкој цркви нађена акта у архиви округа чачанског.

86. ПЕТКОВИЋ, Владимир Р. : ПРИЛОЗИ ЗА КЊИЖЕВНОСТ, ЈЕЗИК И ФОЛКЛОР, (Београд), књ. I, 1921, стр. 163.

* Аутор истиче да јежевичка црква припада „можда средњем веку“.

87. ПЕТКОВИЋ, Владимир Р. : СРПСКИ СПОМЕНИЦИ XVI — XVIII ВЕКА. — „Старинар“ (Београд), н. р. VI (1911), св. 1—2, 1914, стр. 186—193.

* Кратак опис архитектуре и опис живописа јежевичке цркве.

88. ПЕТКОВИЋ, Владимир Р. : СТАРИНЕ, ЗАПИСИ, НАТПИСИ, ЛИСТИНЕ. — Београд, 1923, стр. 45—46.

* Објављени су натписи из 1609. године испод зидне слике „Богородица шира од небеса“ у олтару, затим на зидном ступцу у цркви и у северној певници јежевичке цркве.

89. ПЕТКОВИЋ, Владимир Р. : ПРЕГЛЕД ЦРКВЕНИХ СПОМЕНИКА КРОЗ ПОВЕСНИЦУ СРПСКОГ НАРОДА. — Београд, Српска академија наука и уметности, 1950, стр. 132, 133, 310, 726, 727.

* Опис архитектуре и живописа јежевичке цркве. Аутор даје распоред сцена.

* Помиње манастир Стјеник са црквом посвећеном Рођењу св. Јована.

90. ПЕТКОВИЋ, Владимир Р. : МАНАСТИР СТУДЕНИЦА. — Београд, Издавачка књижарница, „Напредак“, 1924, стр. 8.

* Патријарх Арсеније заполио је 1718. године у Студеници свештеника из Мојсиња Спасоја који је учио (пре 1712) седам година у манастиру Стјенику, код свог стрица јеромонаха Никола.

91. ПЕТКОВИЋ, Владимир Р. : ЖЕЖЕВИЦА. — Народна енциклопедија : Српско — хрватско — словеначка, књ. II (И — М) / Ст. Станојевић. — Загреб, Библиографски завод д. д., [б. г.], стр. 132.

* Жежевица потиче, по традицији, из Душановог доба, а по архитектури припадала би ранијем добу.

92. ПЕТКОВИЋ, Сретен : ВЕЛИКА ОБНОВА : Уметност првих деценија по обнови Пећке патријаршије (1557—1614). — Историја српског народа, књ. III-2. — Београд, Српска књижевна задруга, 1993, стр. 359.

* Податак о години живописања Жежевице.

93. ПЕТКОВИЋ, Сретен : КУЛТ КНЕЗА ЛАЗАРА И СРПСКО СЛИКАРСТВО XVII ВЕКА. — Зборник за ликовне уметности Матице српске (Нови Сад), књ. 7, 1971, стр. 88, 95, 96, 99, 102, сл. 5.

* Аутор се бави одређивањем места кнеза Лазара из жежевичке цркве у иконографско-тематском погледу, у оквиру целине зидног сликарства XVII века у Србији.

94. ПЕТКОВИЋ, Сретен : ЗИДНО СЛИКАРСТВО НА ПОДРУЧЈУ ПЕБКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ 1557—1614. — Нови Сад, Матица српска, 1965, стр. 2, 8, 53, 55, 59, 83, 84, 87, 88, 92, 101, 151, 208, 209, сл. 115.

* Аутор тумачи тематско-иконаграфске и стилске одлике живописа у Жежевици.

95. ПЕТКОВИЋ, Сретен : УТИЦАЈ ИЛУСТРАЦИЈА ИЗ СРПСКИХ ШТАМПАНИХ КЊИГА НА ЗИДНО СЛИКАРСТВО XVI И XVII ВЕКА, Старинар, н. с., XVII—1966, Београд, Археолошки институт, 1967, стр. 92.

* Аутор истиче да је најраније указано на везу која постоји између илустрације на ликовима св. Николе и Стефана Дечанског из Празничког минеја Божицара Вуковића из 1538. године и представе истих личности у манастирима Благовештењу кабарском, Никољу и Жежевици. Представе св. Николе са Стефаном Дечанским пред Христом у сва три храма готово су истоветне до последњег детаља, па су делом, и смештене на исто место — јужни зид припрате.

96. ПЕТКОВИЋ, Сретен : СЛИКАРСТВО МОРАВСКЕ ШКОЛЕ И СРПСКИ СПОМЕНИЦИ ИЗ ДОБА ТУРСКЕ ВЛАДАВИНЕ. — Моравска школа и њено доба : научни скуп у Ресави 1968. — Београд, Филозофски факултет, Одељење за историју уметности, 1972, стр. 312.

* У XVI и XVII веку кнез Лазар је био ретко представљан, и то претежно у граници своје некадашње државе. Једна од ретких цркава у којој је кнез Лазар добио место је Жежевица.

97. ПЕТРОВИЋ, Мила : ФИНАНСИЈЕ И УСТАНОВЕ ОБНОВЉЕНЕ СРБИЈЕ, књ. III. — Београд, Министарство финансија, 1899, стр. 570.

* Обавештава да су за жежевичку цркву 1831. године купљена у аустријској царевини два звона, једно тешко 200, а друго 300 ока, оба плаћена 1.750 гроша.

98. ПЕШИЋ—МАКСИМОВИЋ, Надежда : СПОМЕНИЧКЕ ВРЕДНОСТИ СЕОСКИХ ЦЕНТРА У СРБИЈИ. — Београд, Републички завод за заштиту споменика културе, 1984, стр. 24.

* Приказана фотографија надробне плоче попа Радована из Жежевице.

99. ПОКЛОНИ НАРОДНОМ МУЗЕЈУ : ОКТОБАР 1944 — ОКТОБАР 1974 : (каталог). — Београд, Народни музеј, 1974, стр. 20, сл. 171.

* Каталогски подаци о иконама „Христос“ из XVII века и „Св. Никола“ из почетка XIX века.

100. ПОПОВИЋ, Вићентије : БЕЛЕШКЕ О МОЈОЈ ФАМИЛИЈИ И МОЈ ЖИВОТУ. — [приредио Милутин Јаковљевић]. — „Изворник“, Међуопштински историјски архив (Чачак), књ. 2, 1985, стр. 18, 32—33.

* Легенда о жежевичкој цркви и кратак историјат цркве.

* О Стјеничкој цркви паћена су акта у архиви Окружног суда у Чачку.

101. ПОПОВИЋ, М.: ПРОСЛАВА 600 ГОДИШЊИЦЕ ПОД БАЊИЦОМ ЦРКВЕ ЈЕЖЕВИЦЕ — СРЕЗ ТРНАВСКИ. — „Преглед“ : полуслужбени орган Епархије Жичке (Краљево), XIX/1937, бр. 6, стр. 32—33.

* О јубиларној прослави 600 годишњице „Под Бањицом цркве Јежевице“, задужбине Бана Милутина, 9—22. маја 1937. После завршеног богослужбења епископ Николај изговорио је народу беседу.

102. ПОПОВИЋ, Драгомир С.: КНЕЗ ВАСА ПОПОВИЋ И ЊЕГОВ ПИСАР МАРКО НЕМАЊИЋ — СКУПЉАЧИ НАРОДНИХ ПЕСАМА. — Градац (Чачак), бр. 49, 1982, стр. 21.

* Приказ песме „Бан Милутин и Дука Херцеговац“, у којој се помиње „под Бањицом црква Јежевица“.

103. ПОПОВИЋ, Коста : ЦРКВА ЈЕЖЕВАЧКА. — „Лицејка“, II. — Београд, Омладина лицејска, 1863, стр. 119—124.

* Аутор је посетио, 1863. године, Јежевицу и даје анализу зидних слика са становишта ликовне проблематике.

104. ПОПОВИЋ, Владимир : ТРИ ЗАПИСА О ЗАБЛАЉУ [приручно Ви-
томир Василић]. — „Изворник“, Међуопштински историјски архив (Чачак), књ. 2, 1985, стр. 44.

* У својој аутобиографији и летопису школе даје податак да се прота Сима Радовановић, свештеник у Јежевици, помиње као ученик прве (из устанка Караборбева) школе у Заблаћу.

105. ПРОГРАМ ОБЕЛЕЖАВАЊА 175-ГОДИШЊИЦЕ ХАЦИ-ПРОДАНОВЕ БУНЕ /1814—1989/ : заштита и уређење споменика. — „Врело“ (Београд). — Завичајно друштво Трнава код Чачка, св. 7, 1989, стр. 22—23.

* О историјском значају манастира Стјеника и о његовој вези са манастиром Трнава у прошлости. Потребно је да се заштите архитектура цркве и уметничке старине.

* Саво Божисавић, богати и угледни сеоски првак, из Трнаве код Чачка, дао је 100 златника да се фрескама украси јежевичка црква 1636. године. Везе између трнавског манастира и јежевичке цркве у време Хаши-Проданове буне биле су присне. Треба да се заврше конзерваторско-рестаураторски радови на цркви.

106. ПРОТИЋ, Милисав Д.: СВ. МУЧЕНИК ЈОВАН СТЈЕНИЧКИ. — „Православље“, Београд, бр. 221, X/1976, стр. 8—9.

* Св. Јован Стјенички, чији је живот и рад прилично нерасветљен, припада „синајитима“, чије је подвизавање цветало у XV веку, и о историји манастира Стјеника. Јован је рођен око 1382. године.

107. ПРОТИЋ, Милисав Д.: ПОД БАЊИЦОМ ЦРКВА ЈЕЖЕВИЦА. — „Преглед цркве епархије жичке“ (Краљево), 1937, стр. 12—25.

* Подизање јежевичке цркве аутор ставља у 1337. годину позивајући се на запис у једном јеванђељу, по коме ју је те године подигао војвода цара Душана Милутин са женом Иконијом. Поред проблематике настанка и историје храма, даје и опис грађевине, поредени је са црквом у Ариљу. Живопис је свеобухватно обрађен и претпоставља да је живопис Никола, Благовештења и Јежевице радио исти мајстор.

108. ПРОТИЋ, Милисав Д.: ДРАГАЧЕВО И ЊЕГОВИ СЛАВНИ СИНОВИ. — Ниш, 1940, стр. 3, 4, 5, 58.

* Аутор објављује натпис у олтару са јужне стране у цркви јежевичкој и описује цркву. Ту се чува рукописна књига „Последование молебное“.

109. PROTIC, Milisav D.: THE ERECTION OF NEW CHURCHES IN THE POST — WAR PERIOD. — Serbian Orthodox Church, Its Past and Present, I, Belgrade, 1965, стр. 64.

* Обавештава да је манастир Стјеник освећен од стране представника Жичке епархије Митрополита Јосифа, 1952. године.

110. ПРОТИЋ, Милисав Д.: ТРНАВСКИ МУЧЕНИЦИ. — Битољ, 1939, стр. 30—34.

* Манастир Стјеник је у тесној вези са трнавским манастиром. По предању, цркву у Стјенику подигла су браћа Мрњавчевићи. Данашња црква подигнута је 1802. године.

Црква Светог Николе у Жежевици и манастир Стјеник

111. РАЈИЋ, Делфина : ЦРКВА СВЕТОГ НИКОЛЕ У ЈЕЖЕВИЦИ : (каталог). — Чачак, Народни музеј, 1994, [25 стр.]

* Католички подаци о предметима из ризнице жежевичке цркве и манастира Стјеника.

112. РАНКОВИЋ—ВУЧИЋЕВИЋ, Душанка : ГРАФИЧКИ ИЗВОРИ ЗИДНОГ СЛИКАРСТВА У НАОСУ ЦРКВЕ МАНАСТИРА НИКОЉА ПОД 'КАБЛАРОМ. — Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. I, 1969, стр. 57.

* Аутор помиње илустрацију '„Св. Никола приводи Стефана Дечанског Христу“ из 1636. године у цркви св. Николе у Жежевици.

113. РАНКОВИЋ—ВУЧИЋЕВИЋ, Душанка : ГРАФИЧКИ ИЗВОРИ ЗИДНОГ СЛИКАРСТВА У НАОСУ ЦРКВЕ МАНАСТИРА НИКОЉА ПОД КАБЛАРОМ. — „Градац“ (Чачак), св. 98—99, 1991, стр. 85.

* Аутор помиње илустрацију „Св. Никола приводи Стефана Дечанског Христу“, из 1636. године у цркви св. Николе у Жежевици.

114. РАНКОВИЋ—ВУЧИЋЕВИЋ, Душанка : МАНАСТИР НИКОЉЕ У ОВЧАРСКО-КАБЛАРСКОЈ КЛИСУРИ. — „Градац“ (Чачак), св. 2, 1964, стр. 45—46.

* Аутор помиње сцену „Св. Никола приводи Стефана Дечанског Христу“ из 1636. године и претпоставља да су Благовештење кабларско, Никоље и Жежевица дело исте групе мајстора.

115. РИСТИЋ, Милован : СТАРИ ВЛАХ : ДО ОСЛОБОБЕЊА ОД ТУРАКА. — Београд, „Туристичка штампа“, 1963, стр. 112. — (Библиотека Наши крајеви, књ. 4).

* Стјеник се налази под Јелицом, код села Бањице, на реци Светињи, са црквом посвећеном рођењу св. Јована.

116. РУВАРАЦ, Димитрије : МИТРОПОЛИЈА БЕОГРАДСКА ОКО 1735. ГОДИНЕ. — Споменик СКА, ХЛП, II разред, бр. 37. — Београд, 1905, стр. 188.

* Свештеник парохије мојсињске Спасоје, стар 35 година, учио је у манастиру Стјенику код свог стрица Никона.

117. САВА, епископ жички : ЖИЧКА ЕПАРХИЈА. — Православна српска црква у Краљевини Србији. — Београд, шт. Краљевско српска државна штампарија, 1895, стр. 81—82.

* Обавештење да је црква жежевичка зидапај од тврдог материјала у XIV веку. По предању, она је задужбина бана Милутина. Торањ је дозидан 1853. године. Има две парохије: жежевичку и бањичку и слави 6. децембра.

* Стјеничка црква озидана од тврдог материјала у XIV веку. Слави рођење Јована Претече, 24. јуна, и нема парохију.

118. САВИЋ, Александар : ЦРКВА ЈЕЖЕВИЦА И МАНАСТИР СТЈЕНИК. — Жички весник, 1965, 3—4, стр. 4.

* О жежевичкој цркви, њеној историји.

* Немци су у манастир Стјеник бацили четири бомбе с намером да га запале, али ниједна није показала своју разорну моћ.

119. СИМИЋ—МИЛОВАНОВИЋ, Зора : ТРАГОВИ МАНАСТИРА СТЈЕНИКА У ПЛАНИНИ ЈЕЛИЦИ. — „Старинар“ (Београд), књ. I, 1950, стр. 237—242.

* О историји жежевичке цркве, помени археолошких локалитета у њеној околини.

* Обрађена је прошлост манастира Стјеника, пластика и археолошки локалитети у околини.

120. СИМОВИЋ, Ранко : У СУСРЕТ ЈУБИЛЕЈУ ПРОСВЕТЕ И ШКОЛСТВА У ТРНАВИ : ПОЧЕЦИ ПРОСВЕТЕ У ТРНАВИ И СТАЊЕ У ТРНАВСКОМ СРЕЗУ. — „Врело“ (Београд). — Завичајно друштво Трнава код Чачка, св. 14, 1993, стр. 8.

* У манастиру Стјенику постојала је школа у XVIII веку, тј. још пре 1712. године.

* Прота Сима из Жежевице учио је у основној школи у Заблаћу (у време Караборбског устанка постојала је основна школа).

121. СИНДИК, Надежда : ЈЕЖЕВИЧКО ЧЕТВОРОЈЕВАНЂЕЉЕ. — Богородица Градачка у историји српског народа : научни скупи поводом 800. година Богородице Градачке. — Чачак, Народни музеј, 1993, стр. 189—200, сл. 1, 2, 3, 4, 5.

- * Опис рукописа на пергаменту, чији је први део писан око 1337. године, а други крајем XIV века, који се чувао у жељезичкој цркви.
122. СПОМЕНИЦИ КУЛТУРЕ / (уредник М. Панић—Суреи). — Београд, „Просвета“, 1951, стр. 130—131.
- * Опис архитектуре и живописа жељезичке цркве.
123. СРБИЈА : знаменитости и лепоте / уредник : Михаило Малетић. — Београд, НИП „Књижевне новине“, 1965, стр. 792.
- * На Јелици испод каменог врха Стјеника налази се манастир Стјеник, који се помиње почетком XVII века, а 11 км југоисточно од Чачка лежи манастир Жељезица.
124. СРПСКО ЗЛАТАРСТВО : (каталог). — Београд, Музеј примењене уметности, 1981, стр. 32—33, кат. бр. 70.
- * У каталогу је описана сребрна чаша из XVII века, нађена у селу Бањици код Чачка, која је припадала жељезичкој цркви.
125. СТАНИЋ, Радомир : БЛАГОВЕШТЕЊЕ ПОД КАБЛАРОМ. — „Градац“ (Чачак), св. 1—2, 1963, стр. 37, 42, 53.
- * Аутор наводи тврђење Михаила Валтровића да је Жељезица грађена у првој половини XIV века.
126. СТАНИЋ, Радомир : ЦРКВА У ЈЕЖЕВИЦИ, „Чачански глас“, бр. 1, (1. I 1970), стр. 9.
- * Аутор претпоставља да је исти мајстор радио фреске у Благовештењу, Никољу и цркви у Жељезици.
127. СТАНИЋ, Радомир : РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА НА ЦРКВИ СВ. БЛАГОВЕСТИ У ТРНАВИ КОД ЧАЧКА. — „Наша прошлост“ (Краљево), књ. IV—V, 1971, стр. 107.
- * Претпоставка о настанку жељезичке цркве у четвртој деценији XIV века.
128. СТАНИЋ, Радомир : НЕПОЗНАТИ ЗАПИС ИЗ ЈЕЖЕВИЦЕ. — Саопштења Републичког завода за заштиту споменика културе (Београд), књ. X, 1974, стр. 107—114.
- * Аутор се искључиво бави проблемом времена настанка цркве. Наводи натпис који се налазио на зидној површини надвратника врата што воде у проскомидију.
- * Историја манастира Стјеника.
129. СТАНИЋ, Радомир : КОНЗЕРВАТОРСКЕ БЕЛЕШКЕ. — Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. V, 1974, стр. 10.
- * Јанко Михаиловић Молер је радио иконе у Жељезици.
130. СТАНИЋ, Радомир : КОНЗЕРВАТОРСКЕ БЕЛЕШКЕ. — „Градац“ (Чачак), св. 85—86, 1988—1989, стр. 59.
- * Јанко Михаиловић Молер је радио иконе у Жељезици.
131. СТАНИЋ, Радомир : ГРАДИТЕЉСТВО И СЛИКАРСТВО ИЗ КРАЈА XVIII И ПОЧЕТКА XIX ВЕКА У ПРЕДЕЛИМА ОКО ЧАЧКА. — Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. X, 1979, стр. 18, 49, сл. 3, 4, 5, 6, 34.
- * Дата је историја манастира Стјеника, о којој се мало зна из писаних извора, и два обавештења о обнови, односно изградњи његове цркве 1802. године.
132. СТАНИЋ, Радомир : АРХИТЕКТОНСКИ И СЛИКАРСКИ СПОМЕНИЦИ ДРАГАЧЕВА. — „Градац“ (Чачак), св. 85—86, 1989, стр. 48.
- * Јанко Михаиловић Молер сликао је иконостас у Жељезици.
133. СТАНИЋ, Радомир : МАНАСТИР СТЈЕНИК, „Врело“ (Београд). — Завичајно друштво Трнава код Чачка, св. 12, 1992, стр. 20—22.
- * Кратак опис историје и архитектуре цркве манастира Стјеника, чија је историја повезана са прошлешћу жељезичке цркве.
134. СТАНИЋ, Радомир : ЦРКВА У ЈЕЖЕВИЦИ, „Врело“ (Београд). — Завичајно друштво Трнава код Чачка, св. 13, 1993, стр. 35—41.
- * Кратак опис историје, архитектуре и живописа.
135. СТАНИЋ, Радомир : СВЕЧАНОСТ ПОВОДОМ ЈУБИЛЕЈА ШКОЛСТВА У ЈЕЖЕВИЦИ. — „Врело“ (Београд). — Завичајно друштво Трнава код Чачка, св. 16, 1994, стр. 118.

Црква Светог Николе у Јежевици и манастир Стјеник

* О прослави на Велику Госпојину, 28. августа 1994. код јежевичке цркве, поводом 182-годишњице школства и 150-годишњице Основне школе у Јежевици. У порти цркве подигнуто је спомен обележје, са симболичним знацима и мозаиком који представља св. Николу, патрона цркве.

136. СТАНИЋ, Радомир : НЕКЕ ПРЕТПОСТАВКЕ О ВЕЗАМА БОГОРОДИЦЕ ГРАДАЧКЕ СА ОВЧАРСКО-КАБЛАРСКИМ МАНАСТИРИМА. — Богородица Градачка у историји српског народа : научни скуп поводом 800 година Богородице Градачке. — Чачак, Народни музеј, 1993, стр. 178, 188, сл. 4, 5.

* У подлозју Јелице настало је више од петнаест цркава. Данас су у целиши очувани црква св. Николе у Јежевици и манастир Стјеник.

137. СТАНИЋ, Радомир : ПРИЛОГ ПОЗНАВАЊУ СЛИКАРСКЕ ДЕЛАТНОСТИ У ОВЧАРСКО-КАБЛАРСКИМ МАНАСТИРИМА. — Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. XII, 1982, стр. 17, 20, 33, 39.

* Зограф Митрофан вероватно је главни мајстор у декорисању благовештењског храма, никољске приправе и цркве св. Николе у Јежевици.

138. СТАНИЋ, Радомир : ПРИЛОГ ПОЗНАВАЊУ СЛИКАРСКЕ ДЕЛАТНОСТИ У ОВЧАРСКО-КАБЛАРСКИМ МАНАСТИРИМА. — „Градац“ (Чачак), бр. 98—99, 1991, стр. 139, 143, 153.

* Сликари фресака у Благовештењској цркви (1632), Никољској припрати (1637) и цркви св. Николе у Јежевици (1636) су исти.

139. СТАНИЋ, Радомир : СВЕТЛИ ЛИКОВИ НАШЕ ПРОШЛОСТИ, „Врело“ (Београд). — Завичајно друштво Трнава код Чачка, св. 2, 1984, стр. 25—26.

* Сава Божисавић, богати трговац, обезбедио је значајна средства за украшавање јежевичке цркве фрескама. Црква потиче из XIV века, обновљена је у XVII веку, фрескама украшена у два маха.

140. СТЕФАНОВИЋ, Младен С.: ХРОНИКА ЈЕЖЕВИЦЕ, БАЊИЦЕ, ЛИПНИЦЕ И РАЈЦА. — Чачак, 1973, стр. 8—14 [рукопис у Историјском архиву у Чачку].

* О историји јежевичке цркве, живопису, и историја манастира Стјеника.

141. СТОЈАНОВИЋ, Љубомир : СТАРИ СРПСКИ ЗАПИСИ И НАТПИСИ, књ. I. — Београд, Српска краљевска академија, 1902, стр. 275, 331. — (Српска краљевска академија : Зборник за историју, језик и књижевност српског народа. Прво одељење : Споменници на српском језику, књ. 1).

* [бр. 983] — Натпис над западним вратима у цркви села Јежевице.

* [бр. 1282] — Натпис на женској припрати јежевичке цркве.

142. СТОЈАНОВИЋ, Љубомир : СТАРИ СРПСКИ ЗАПИСИ И НАТПИСИ, књ. I. — Фототипско изд. из 1902. — Београд, Српска академија наука и уметности; Народна библиотека Србије; Матица српска, 1982, стр. 275, 331. — (Фототипска издања, књ. 4).

* [бр. 983] — Натпис над западним вратима у цркви села Јежевице.

* [бр. 1282] — Натпис на женској припрати јежевичке цркве.

143. СТОЈАНОВИЋ, Љубомир : СТАРИ СРПСКИ ЗАПИСИ И НАТПИСИ, књ. VI. — Београд, Српска краљевска академија, шт. Српска манастирска штампарија, Сремски Карловци, 1926, стр. 113. — (Српска краљевска академија : Зборник за историју, језик и књижевност српског народа. Прво одељење : Споменници на српском језику, књ. 14).

* [бр. 10137] — Натпис на зидном ступцу у јежевичкој цркви.

144. СТОЈАНОВИЋ, Љубомир : СТАРИ СРПСКИ ЗАПИСИ И НАТПИСИ, књ. VI. — Фототипско изд. из 1926. — Београд, Српска академија наука и уметности; Народна библиотека; Матица српска, 1988, стр. 113. — (Фототипска издања, књ. 13).

* [бр. 10137] — Натпис на зидном ступцу у јежевичкој цркви.

145. ТОДОРОВИЋ, Драгоје : ШКОЛСТВО ДРАГАЧЕВА У 19. ВЕКУ. — Лучани, Самоуправна интересна заједница основног образовања, културе, физичке културе и информисања општине Лучани, 1988, стр. 7.

* У јежевичкој цркви чувала се књига Посљедованије молбеное.

146. ТОШИЋ, Владимир : МРЧАЈЕВЦИ И ОКОЛИНА. — Мрчајевци, 1978, стр. 120—131.

* Аутор пише о историји јежевичке цркве и њеном живопису. Наводи молбу начелника среза трнавског у којој парохијани моле да подигну нов торањ. Помиње и надгробне плоче које се налазе у порти јежевичке цркве. Наводи и документ да у Јежевици постоји у црквеној порти школа од 1845. године.

* Историја манастира Стјеника. Прва основна школа у околини Мрчајеваца била је код манастира Стјеника око 1712. године.

147. БОРОВИЋ—ЉУБИНКОВИЋ, Мирјана : ИКОНОСТАС ЦРКВЕ СВЕТОГ НИКОЛЕ У ВЕЛИКОЈ ХОЧИ. — „Старица“, нова серија, IX—X/1958—1959, Српска академија наука, Београд, 1959, стр. 175.

* Култ Стефана Дечанског у ликовном стварању, појављује се тек крајем прве половине XVI века, а од друге половине XVI века нагло се шири. Сцена „Св. Никола приводи Дечанског Христу“ слика се у Благовештењу кабларском 1632, у Јежевици, 1609. године, и у Никољу у живопису XVII века.

148. У МАНАСТИРУ Св. ЈОВАНА СТЈЕНИЧКОГ. — „Политика“ (Београд), 1940 (5. новембар), бр. 11636, стр. 9.

* О веровању народа у велику моћ св. Јована Стјеничког. При самом улазу у храм, с десне стране, налази се плоча под којом леже његове свете мошти. Народ је ту долазио да се исцелије од тешких физичких и духовних болести.

149. ФОЛГИЋ—КОРЈАК, Ангелина : ЦРКВА Св. АРХАНЂЕЛА МИХАИЛА И ГАВРИЛА У ГУЧИ. — Зборник радова Народног музеја (Чачак), књ. X, 1979, стр. 90.

* Дат је податак да је иконе у јежевичкој цркви радио Јанко Михаиловић Молер.

150. ХРАБАК, Богумил : БРОЈНОСТ СВЕШТЕНСТВА И МАНАСТИРА И ОРГАНИЗОВАНОСТ ЦРКВЕ У СРБИЈИ ОД 1470. ДО 1570. Богородица Градачка у историји српског народа : научни скуп поводом 800 година Богородице Градачке. — Чачак, Народни музеј, 1993, стр. 139—140.

* Село са свепшеницима било је и Јежевица код Чачка. Баптину попа Радиче у Јежевици је наследио његов син Петар.

151. ЧАНАК—МЕДИЋ, Милка : НЕКИ ПРИМЕРЦИ ЦРКВеног НАМЕШТАЈА, АМВОНСКИХ ПЛОЧА И ПРОЗОРСКИХ ТРАНЗЕНА. — Зборник Народног музеја (Београд), књ. IX—X, 1979, стр. 528, 532, 533, 536, 538, 545.

* Аутор пише о примерцима црквеног каменог намештаја и амвонским плочама цркве у Јежевици и манастира Стјеника.

152. ЧАНАК—МЕДИЋ, Милка : БЛАГОВЕШТЕЊЕ ПОД КАБЛАРОМ. — Саопштења Републичког завода за заштиту споменика културе (Београд), књ. IX, 1970, стр. 212.

* Аутор пише да се др Б. Павловић у својој студији осврће на опис грађе цркве у Стјенику код Чачка, коју граде браћа Мрњавчевићи и „покривају јеловијем клисом“.

153. ШУПУТ, Марица : СРПСКА АРХИТЕКТУРА У ДОБА ТУРСКЕ ВЛАСТИ : 1459—1690. — Београд, Српска академија наука и уметности, Институт за историју уметности, 1984, стр. 14, 70, 75, 80.

* Црква манастира Јежевице блиска је хронолошки и по обележјима архитектуре споменицима насталим у Овчарско-кабларској клисури. Саграђена је око 1609. године када је живописана. Дат опис архитектуре.

Црква Светог Николе у Јежевици и манастир Стјеник

ÉGLISE SAINT-NICOLAS DE YEJEVITZA ET LE MONASTÈRE DE STIENIK
(Contribution à la bibliographie)

L'église Saint-Nicolas, située au village de Yéjévitza, attire depuis longtemps l'attention des chercheurs. Auréolée de la légende du ban Miloutine et de son épouse Iconic, l'église acquit de bonne heure la célébrité dans la population de la région de Tchatchak. Des amateurs des vestiges laissés par les époques écoulées, des prêtres et des historiens de l'art ont analysé soigneusement son passé glorieux. Des informations précieuses sur cette église ont été fournies par Joachim Vouitch (1826), Kosta Popovitch (1863), Michel Valtrovitch (1875), Milissav Protitch—Goutchanine (1937) et autres. Bâtie vraisemblablement au moyen âge, selon la majorité des chercheurs, elle partagea, à l'époque de la domination turque, le sort des autres églises orthodoxes serbes.

Le monastère de Stiénik qui avait été en possession de l'église Saint-Nicolas est particulièrement important pour les études sur le passé de cette église, c'est pourquoi la présente bibliographie comprend aussi des documents bibliographiques relatifs à Stiénik.

La présente contribution à la bibliographie de l'église Saint Nicolas de Yéjévoitza et du monastère de Stiénik s'est proposé pour but de faciliter le travail aux chercheurs et de leur permettre d'effectuer des études interdisciplinaires, en premier lieu celles du domaine de l'histoire et de l'archéologie, dont les résultats jetteront plus de lumière sur les époques les plus anciennes du passé des deux églises.

DELFINA RAITCH